

مقایسه رفتارهای کمک‌طلبی تحصیلی در دانش‌آموزان عادی و دانش‌آموزان دارای ناتوانی یادگیری ریاضی

A comparison of help seeking behaviors in students with mathematics learning disabilities and normal students

حسن محمودیان^۱، هادی صفری^۲، حدیث آقایی^۳، شیرین رضوانی فر^۴ و سیدعبدا... میرمحمدتبار^۵
H. Mahmoudian¹, H. Safari², H. Aghaie³, S. Rezvanifar⁴ & S. A. Mirmohammadtabar⁵

Abstract: This study aimed to compare help seeking behaviors in students with mathematic disorder and general population. Totally, sixty students (30 students with mathematic disorder and 30 normal students) participated in a causal comparative design. Key Math Test was for screening students with mathematic disorders. Normal students were recruited from three areas of Education and Nurturance Organization in Karaj through cluster sampling. Both groups were matched in terms of IQ, parental education, and age. The results showed that there is a significant difference between the means of help seeking behaviors of the two groups. Also, students with mathematic disorders had higher score means in behaviors of avoidance of help seeking, in compare with normal students. Additionally, there was no difference in terms of gender. The results showed that students with mathematic disorder utilize help seeking behaviors in problem solving was less than others. Help seeking is a basic self-regulated strategy for problem solving. Theoretical and practical implications of findings were discussed.

Keywords: help seeking, mathematic learning, disabilities, student

چکیده: هدف پژوهش مقایسه‌ی رفتار کمک‌طلبی در دانش‌آموزان دارای اختلال ریاضی با دانش‌آموزان عادی است. در کل تعداد ۶۰ دانش‌آموز (۳۰ نفر دانش‌آموز عادی و ۳۰ نفر دانش‌آموز دارای اختلال ریاضی) در یک طرح علی-مقایسه‌ای شرکت کردند. برای تشخیص اختلال ریاضی از دانش‌آموزان آزمون ریاضی کی مت گرفته شد. همچنین دانش‌آموزان عادی به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای از سه ناحیه‌ی آموزش و پرورش شهر کرج انتخاب شدند. هر دو گروه دانش‌آموزان از لحاظ بهره‌ی هوشی، تحصیلات والدین و سن هم‌تاسازی شدند. یافته‌ها نشان داد میانگین رفتارهای کمک‌طلبی در دانش‌آموزان عادی در مقایسه با دانش‌آموزان دارای اختلال ریاضی تفاوت معناداری دارد. همچنین در رفتارهای اجتناب از کمک‌طلبی، دانش‌آموزان دارای اختلال ریاضی در مقایسه با دانش‌آموزان عادی میانگین بالاتری داشتند. افزون بر این یافته‌ها بین رفتارهای کمک‌طلبی در بین دانش‌آموزان پسر و دختر تفاوتی نشان نداد. چنانچه یافته‌های پژوهش نشان داد دانش‌آموزان دارای اختلال ریاضی از رفتارهای کمک‌طلبی برای حل مسائل کمتر سود می‌برند. کمک‌طلبی یک راهبرد اساسی خودنظم‌بخشی برای حل مسئله است. تلویحات نظری و کاربردی یافته‌ها مورد بحث قرار گرفت.

واژه‌های کلیدی: کمک‌طلبی، ناتوانی‌های یادگیری و دانش‌آموز.

۱. نویسنده‌ی رابط: کارشناسی ارشد سنجش و اندازه‌گیری، دانشگاه علامه طباطبایی، University of Allame Tabatabaie (Hassan.mahmoodian@gmail.com)
 ۲. کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه سمنان
 ۳. کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) International University of Imam Khomeini
 ۴. دانشجوی کارشناسی ارشد سنجش و اندازه‌گیری، دانشگاه علامه طباطبایی University of Allame Tabatabaie
 ۳. کارشناسی ارشد روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه سمنان
- دریافت مقاله: ۹۱/۲/۲۸ - پذیرش مقاله: ۹۱/۵/۱۶

مقدمه

نیومن^۱ (۱۹۹۸) کمک‌طلبی^۲ تحصیلی را جستجوی کمک از دیگری به هنگام روبه‌رو شدن با ابهام و دشواری در امر تحصیل بیان می‌کند. باتلر^۳ (۲۰۰۶) نیز آن را نوعی تلاش فعالانه برای استفاده از امکانات موجود در راستای دستیابی به موفقیت می‌داند. کمک‌طلبی تحصیلی دربرگیرنده‌ی رفتارهایی از قبیل پرسش از معلمان، والدین، همکلاسی‌ها، تقاضای توضیح بیشتر درباره‌ی مسئله، گرفتن سرنخ‌ها و راه‌حل‌های مسئله و جستجوی سایر کمک‌های تحصیلی است و به‌عنوان راهبردی برای جلوگیری از شکست تحصیلی عمل می‌کند (ریان^۴ و پنتریچ^۵، ۱۹۹۷). کلاس درس بافتی است که در آن دانش‌آموزان از نظر درسی با دشواری‌هایی روبه‌رو می‌شوند و باید از افراد باتجربه و کارآمد کمک بخواهند. کمک‌طلبی در حوزه‌ی تحصیل و یادگیری ممکن است به‌عنوان نشانه‌ای از رفتار وابسته و غیرانطباقی^۶ تلقی شود. معلمان پیرو چنین دیدگاهی ترجیح می‌دهند که دانش‌آموزان حتی الامکان از اقدام به کمک‌طلبی اجتناب کنند و به انجام دادن کار مستقل مبادرت ورزند. همچنین کمک‌طلبی به‌عنوان رفتار انطباقی و راهبرد یادگیری نیز دانسته شده است. برای مثال بهره‌مندی کودکان از افراد دیگر برای کسب مهارت‌ها، فرض اساسی نظریه‌ی ویگوتسکی^۷ در مورد تحول ذهنی است (نیومن، ۱۹۹۸). معلمانی که از این دیدگاه به کمک‌طلبی می‌نگرند سعی خواهند کرد تا هرچه بیشتر دانش‌آموزان را به پرس و جو و کمک گرفتن از دیگران ترغیب کنند. با این حال کمیت پرس و جو به تنهایی نمی‌تواند ملاک داوری در مورد انطباقی یا غیر انطباقی بودن کمک‌طلبی باشد. به نظر می‌رسد کمک‌طلبی

-
1. Numan
 2. help- seeking
 3. Butler
 4. Ryan, A
 5. Pentrich,
 6. maladaptive
 7. Vigotsky

تحصیلی به اشکال گوناگون صورت می‌گیرد که همه‌ی آن‌ها به پیشرفت و بهبود عملکرد تحصیلی منجر نمی‌شوند. بر اساس مشاهدات کلاسی (گود^۱، اسلاوینگز^۲، هارل^۳ و امرسون^۴، ۱۹۸۷؛ به نقل از باتلر، ۱۹۹۸)، رفتار کمک‌طلبی به سه نوع ۱- اشاره‌های جزئی یا سرخ^۵‌ها، ۲- تأیید^۶ عملکرد قبلی و ۳- دریافت پاسخ^۷ مسئله از فردی دیگر تقسیم می‌شود. بر این اساس نیومن (۲۰۰۰) میان کمک‌طلبی اجرایی^۸ و کمک‌طلبی ابزاری^۹ تمایل قائل شده است. مطابق این دیدگاه زمانی که افراد در کمک‌طلبی اجرایی درگیر می‌شوند آن را به شکل درخواست پاسخ مسئله ابراز می‌دارند. یعنی ترجیح می‌دهند که دیگران مسئله را برای آنان حل کنند. کمک‌طلبی اجرایی جنبه‌ی غیرانطباقی دارد؛ زیرا به بهبود یادگیری منجر نمی‌شود. لیکن، در کمک‌طلبی ابزاری، کمک درخواست شده محدود به اشاره‌ها، راهبردها و در زمینه‌ی روشن سازی روش‌های حل مسئله است که به تسلط بر تکلیف منجر می‌شود و از تبحر فرد در آینده حمایت می‌کند (باتلر، ۲۰۰۶). کمک‌طلبی ابزاری جنبه‌ی انطباقی دارد و به منزله‌ی یک راهبرد اساسی خودنظم‌بخشی^{۱۰} تلقی می‌شود (کارابنیک^{۱۱} و نپ^{۱۲}، ۲۰۰۱). بنابراین هنگام بررسی رفتار کمک‌طلبی توجه به ماهیت کمک‌طلبی دانش‌آموزان نیز اهمیت دارد. به نظر نیومن (۲۰۰۰) کمک‌طلبی دانش‌آموزان در مراحل متفاوت یادگیری یکسان نیست و متأثر از مراحل کسب مهارت است. به عقیده نیومن (۲۰۰۰) درگیر شدن دانش‌آموزان در کمک‌خواستن به هنگام مواجهه با دشواری به عوامل

-
1. Good
 2. Slavings
 3. Harel
 4. Emerson
 5. hints
 6. confirmation
 7. response
 8. executive help seeking
 9. instrumental help seeking
 10. Self-regulated strategy
 11. karabenick
 12. Knapp

متعددی بستگی دارد. از جمله ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموز و شرایط زمینه‌ای یا موقعیتی که بر کمک‌طلبی تأثیر می‌گذارد (باتلر، ۱۹۹۸). در همین رابطه همچنین باتلر (۲۰۰۶) سطح توانایی را تعدیل‌کننده‌ای قاطع در رفتارهای مرتبط به کمک‌طلبی می‌داند. براساس دیدگاه آنان سطح توانایی به دو گونه تقسیم شده است. سطح توانایی ادراک شده (به ادراکات دانش‌آموز از توانش‌های تحصیلی خود رجوع دارد؛ یعنی این باور که آنان برای فهم و انجام تکالیف درسی خود توانا هستند) و سطح توانایی واقعی (به میزان توانایی فرد برای انجام یک تکلیف خاص اشاره دارد). هرچه سطح توانایی ادراک شده بالاتر باشد احتمال بیشتری است که فرد به جستجوی کمک پردازد (نیومن، ۲۰۰۰). سطح توانایی واقعی نیز عامل مهم دیگری است. نتایج تحقیق خانزاده و سرمد (۱۳۸۶) نشان داد که دانش‌آموزان دارای سطوح مختلف توانایی (پایین و بالا) از لحاظ کمیت کمک‌طلبی تفاوت معنادار ندارند؛ اما از لحاظ کیفیت کمک‌طلبی باهم تفاوت دارند. بر اساس نتایج حاصل از این پژوهش و پژوهش پاکدامن (۱۳۷۹) دانش‌آموزان دارای توانایی پایین هنگامی که نمی‌توانند خودشان مسئله‌ی ریاضی را حل کنند، بیشتر تقاضای پاسخ مسئله را می‌کنند؛ در حالی که دانش‌آموزان دارای توانایی بالا تقاضای اشاره یا سرنخ را به انواع دیگر کمک (تقاضای تأیید و پاسخ مسئله) ترجیح می‌دهند. از نظر نیومن (۲۰۰۰) این نتایج برای واقعیت دلالت دارد که دانش‌آموزان دارای توانایی بالا برای انجام دادن تکالیف تحصیلی درگیری شناختی^۱ عمیق‌تری دارند. آن‌ها در پی گرفتن پاسخ از دیگران نیستند، بلکه بر فرآیند انجام تکلیف متمرکز می‌شوند و هر جا نیاز باشد در مورد راه حل مسائل از دیگران راهنمایی می‌خواهند. در نتیجه به پیشرفت تحصیلی بالاتری نائل می‌شوند. در مقابل دانش‌آموزان دارای توانایی پایین هنگام روبه‌رو شدن با ابهام درسی به جای فرآیند کار، بر نتیجه‌ی آن تمرکز دارند و از دیگران می‌خواهند تا پاسخ مسئله را به آنان بگویند یا درباره‌ی نتیجه‌ی کارشان اظهار نظر کنند. این نوع کمک‌طلبی نمی‌تواند به یادگیری و کسب مهارت منجر شود.

1. cognitive engagement

اهداف موقعیتی متغیر تعدیل‌کننده‌ی دیگری در رفتارهای کمک‌طلبی است. مطابق این دیدگاه در موقعیت تکلیف‌مدار، تأکید بر اصل یادگیری و چیرگی بر تکلیف است. در مقابل در موقعیت خود‌مدار، تأکید بر ارزیابی، رقابت و مقایسه بین فردی است و از تکلیف به عنوان وسیله‌ای برای ارزیابی توانایی‌های ارزشمند از قبیل هوش و زرنگی یاد می‌شود. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که دانش‌آموزان در شرایط تکلیف‌مدار نسبت به شرایط خود‌مدار بیشتر کمک می‌خواهند (باتلر و نیومن، ۱۹۹۵). به عبارتی دانش‌آموزان در محیط‌های رقابتی که ارزیابی فرد مهم است، کمتر از راهبرد کمک‌طلبی استفاده می‌کنند (مک‌گرگور^۱ و کابل^۲، ۱۹۹۹ و لاینن برینک^۳، ۲۰۰۵). در همین رابطه کارابنیک^۴ و نیومن (۲۰۱۰) نشان دادند که در موقعیت‌هایی که ارزیابی گروهی و رقابت اجتماعی مسلط‌تر است؛ به‌ویژه برای پایه‌های ابتدایی، کمک‌طلبی تهدیدکننده تلقی می‌شود. پژوهش دیگری نیز نشان داد که محیط رقابتی منجر به افزایش اضطراب ریاضی و اجتناب از کمک‌طلبی می‌شود (لواسانی^۵ و خندان^۶، ۲۰۱۰). بافت و محتوای کلاس درس نیز بر یادگیری و کمک‌طلبی دانش‌آموزان تأثیرگذار است. به طور کلی دانش‌آموزان در بافت کلاسی غنی در مقایسه با بافت محروم بیشتر یاد می‌گیرند و کمک‌طلبی کمتری را جستجو می‌کنند (مکیتالو^۷، کوهنل^۸ و فیشر^۹، ۲۰۱۱).

فراشناخت نیز در رفتارهای کمک‌طلبی نقش دارد. فراشناخت شامل سه مؤلفه‌ی: (۱) بازشناسی ملزومات تکلیف، (۲) گزینش و به‌کار بستن راهبردهای مناسب و (۳) نظارت و انطباق عملکرد است. زمانی که دانش‌آموز برای انجام تکالیف خود به کمک دیگران نیاز دارد، در چنین

1. McGregor
2. Gabel
3. Linnenbrink.
4. Karabenick
5. Lavasani
6. Khandan
7. Makitalo
8. Kohnel
9. Fischer

موقعیت‌هایی دانش‌آموز باید از نیاز خود آگاه باشد (نظارت)، تصمیم به جستجوی کمک بگیرد (راهبرد) و راهبردهایی برای استفاده از کمک دیگران جهت حل مشکل به کار گیرد (انطباق) (ریان و پتريچ، ۱۹۹۷). به عنوان مثال دانش‌آموزان ناتوان یادگیری که فراشناخت ضعیفی دارند در توانایی تشخیص این که آنچه را می‌خوانند نمی‌فهمند، مشکل دارند (نظارت). ولی خوانندگان خوب می‌توانند این را حس کنند و انطباق‌های لازم (نظیر دسته بندی مطالب، کند خواندن، دوباره خوانی عبارات دشوار، تقاضای بیشتر برای توضیح و ...) را انجام دهند. بنابراین گاهی دانش‌آموزان به این دلیل از کمک طلبی اجتناب می‌کنند که هنوز متوجه نشده اند که مطلب را نفهمیده‌اند و از مهارت‌های انطباقی نیز عاجزند (فوجز و فوجز، ۱۹۹۸). ریز^۱، مک گویرو نیو^۲ (۲۰۰۰) به این نتیجه رسیدند که آموزش فراشناخت نقش مهمی در موفقیت دانش‌آموزان مبتلا به ناتوانی یادگیری دارد و می‌تواند ضعف‌های شناختی آن‌ها را جبران کند. همچنین از نظر روبان^۳ (۲۰۰۰) و اسمیتلی^۴ (۲۰۰۱) فراشناخت یک پیش‌بین قوی برای موفقیت تحصیلی است (به نقل از تراینین^۵ و اسوانسون^۶، ۲۰۰۵). در مجموع یافته‌های پژوهش‌ها نشان داده است دانش‌آموزانی که هنگام نیاز به کمک، بیشتر اقدام به کمک گرفتن می‌کنند، عملکرد بالاتری از خود نشان می‌دهند (باتلر و نیومن، ۱۹۹۵). قدم‌پور (۱۳۷۷) بیان می‌کند که کمک طلبی پیش‌بینی کننده‌ی خوبی برای پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است. در پژوهش حاضر رفتار کمک طلبی در دو گروه دانش‌آموزان دارای اختلال ریاضی و دانش‌آموزان عادی بررسی شده است. هدف پژوهشگر از انجام این پژوهش در طبقه‌ی دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری، شناخت بیشتر ماهیت این اختلال و گوسزدی به معلمان به طور عام و معلمان دانش‌آموزان استثنایی به طور خاص است تا با شناخت اهمیت کمک طلبی در پیشرفت تحصیلی، به اتخاذ راهبردهایی برای توسعه و آموزش این

1. Raise
2. New
3. Rubban
4. Smitely
5. Trainine
6. Swanson

مهارت به دانش‌آموزان اقدام کنند. با توجه به این که دانش‌آموزان به ریاضی به عنوان یک ماده درسی دشوار می‌نگرند و به کمک دیگران نیاز دارند اختلال ریاضی^۱ از بین سایر اختلال‌های یادگیری (خواندن و نوشتن) انتخاب شد.

روش

جامعه‌ی آماری این پژوهش دانش‌آموزان شهر کرج بودند. نمونه‌ی پژوهش شامل ۶۰ دانش‌آموز (۳۰ دانش‌آموز عادی و ۳۰ دانش‌آموز دارای اختلال ریاضی) پایه‌ی چهارم ابتدایی در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ بود. به منظور انتخاب دانش‌آموزان دارای اختلال ریاضی، پنج دبستان (دو دبستان دخترانه و سه دبستان پسرانه) از ناحیه‌ی ۳ کرج انتخاب شدند. از آموزگاران پایه چهارم این پنج دبستان (جمعاً ۱۰ کلاس) خواسته شد تا دانش‌آموزان ضعیف در درس ریاضی را معرفی نمایند. در این مرحله ۴۰ دانش‌آموز معرفی شدند. چک لیست کی مت اجرا و بدین ترتیب ۳۰ دانش‌آموز دارای اختلال ریاضی انتخاب شدند. ۳۰ دانش‌آموز عادی نیز از همین ۶ کلاس به طور تصادفی انتخاب شدند. سپس آزمون هوشی و کسلر در هر دو گروه دانش‌آموزان عادی و دارای اختلال ریاضی اجرا گردید. با وجود پراکندگی هوشبهرهای دو گروه، آزمون آماری t بین هوشبهر دو گروه معنادار نبود. بهره‌ی هوشی هر دو گروه در دامنه‌ی (IQ=۸۵-۱۰۰) قرار داشت. همچنین هر دو گروه دانش‌آموزان از لحاظ تحصیلات والدین (دیپلم تا لیسانس) و سن هم‌تاسازی شدند. بعد از این مراحل، در یک جلسه به تمامی دانش‌آموزان پرسشنامه کمک طلبی داده شد. جهت اطمینان از این که همه دانش‌آموزان سؤالات را به خوبی متوجه شده‌اند، این پرسش‌نامه به صورت گروهی انجام شد. هر سؤال ابتدا توضیح داده می‌شد و سپس دانش‌آموزان در پاسخ‌نامه علامت می‌زدند. این پژوهش از نوع پژوهش‌های علی-مقایسه‌ای است و به همین دلیل نمونه ۶۰ نفری انتخاب شد. برای جمع‌آوری اطلاعات نیز از ابزارهای زیر استفاده شد.

1. mathematics disorder

۱- **آزمون ریاضیات ایران کی- مت:** آزمون ریاضیات کی - مت آزمونی ملاک مرجع با قواعدی برای تفسیر هنجاری است. این آزمون از لحاظ گستره و توالی، شامل سه بخش مفاهیم، عملیات و کاربرد است. این بخش‌ها در مجموع به سیزده خرده آزمون و هر بخش به سه یا چهار حیطه تقسیم می‌شود آزمون فوق پس از ترجمه، سؤال‌های آن مطابق با پرسش‌های کتاب‌های ریاضی مقطع ابتدایی سازمان دهی و سپس در یازده استان کشور هنجاریابی شده است. روایی آن از طریق روایی محتوا، روایی تفکیکی، روایی پیش محاسبه و روایی هم‌زمان آن بین ۰/۵۵ تا ۰/۶۷ دست آمده است. پایایی آن با روش آلفای کرونباخ بین ۰/۸۰ تا ۰/۸۴ گزارش شده است (محمد اسماعیل و هومن، ۱۳۸۱).

۲- **پرسشنامه‌ی کمک‌طلبی ریان و پنتریج:** این پرسشنامه توسط ریان و پنتریج (۱۹۹۷) ساخته شده است که شامل ۱۴ سؤال می‌باشد. سؤالات ۱۲، ۱۰، ۹، ۸، ۶، ۴، ۲ عامل اجتناب از کمک‌طلبی را ارزیابی می‌کند. سؤالات ۱۴، ۱۳، ۱۱، ۷، ۵، ۳، ۱ عامل پذیرش کمک‌طلبی را ارزیابی می‌کنند. پاسخ دهندگان هر گویه را در مقیاس لیکرت (۱- کاملاً مخالفام، ۵- کاملاً موافقام) درجه بندی می‌کردند و دارای دو بعد پذیرش و اجتناب از کمک‌طلبی می‌باشد. دامنه‌ی نمرات در این مقیاس ۱۴ تا ۷۰ است. قدم پور (۱۳۸۲) در پژوهشی با عنوان نقش باورهای انگیزشی بر رفتار کمک‌طلبی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر نمونه‌ای با حجم ۲۰۰ نفر از آن استفاده کرده است و جهت تعیین اعتبار این مقیاس از روش آلفای کرونباخ استفاده کردند. طبق نظر این پژوهشگر، ضرایب آلفا برای عامل‌های پذیرش کمک‌طلبی و اجتناب از کمک‌طلبی به ترتیب ۰/۶۸ و ۰/۶۸ بوده است. قدم پور (۱۳۷۷) جهت تعیین روایی این مقیاس از تحلیل عاملی به روش مؤلف‌های اصلی با چرخش واریماکس استفاده کرده است. نتایج نشان دهنده‌ی این بود که عامل اجتناب از کمک‌طلبی با ارزش ویژه ۲/۹۴ و ۲۹/۴ درصد واریانس کل، عامل پذیرش کمک‌طلبی با ارزش ویژه ۱/۴۶۶ و ۱۴/۷ درصد واریانس کل را تبیین می‌کنند.

۳- آزمون هوش کودکان و کسلر^۱: این مقیاس در سال ۱۹۴۹ توسط وکسلر تهیه و در سال ۱۹۷۴ مورد تجدید نظر قرار گرفت و پس از هنجاریابی به مقیاس هوش تجدیدنظر شده و کسلر کودکان نام گذاری گردید. شهیم این آزمون را در ایران هنجاریابی نمود. اعتبار این آزمون در باز آزمایی در محدوده ۰/۴۴ تا ۰/۹۴ و ضرایب اعتبار تصحیف خرده آزمون‌ها از ۰/۴۳ تا ۰/۹۴ گزارش شده است. آزمون هوش کودکان برای سنجش هوش دو گروه استفاده شد (شهیم، ۱۳۸۰)

نتایج

جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد رفتار کمک طلبی و اجتناب از کمک طلبی را در دو گروه دانش‌آموزان عادی و اختلال ریاضی و همچنین بین هر دو جنس را نشان می‌دهد. یافته‌ها نشان می‌دهد که میانگین رفتارهای کمک طلبی دانش‌آموزان عادی در مقایسه با دانش‌آموزان اختلال ریاضی بالاتر است؛ اما میانگین رفتار اجتناب از کمک طلبی دانش‌آموزان اختلال ریاضی بیشتر از دانش‌آموزان عادی است. همچنین یافته‌ها نشان داد که میانگین دانش‌آموزان پسر با دانش‌آموزان دختر در رفتارهای کمک طلبی تفاوت چندانی ندارد. الگوی مشابهی برای رفتارهای اجتناب از کمک طلبی در بین هر دو جنس دیده می‌شود.

یافته‌ها نشان می‌دهد (جدول ۱) که میانگین رفتارهای کمک طلبی در دانش‌آموزان عادی بالاتر از دانش‌آموزان اختلال ریاضی بوده است ($P < 0/001$ و $t = 19/296$ و $MD = +6/533$). همچنین یافته‌ها نشان داد که میانگین رفتارهای اجتناب از کمک طلبی در دانش‌آموزان عادی از دانش‌آموزان اختلال ریاضی پایین‌تر بوده است ($P < 0/001$ و $t = 19/269$ و $MD = -6/000$)

1. Wechsler Intelligence Scale for Children

جدول ۱. میانگین و انحراف پذیرش و اجتناب از کمک‌طلبی در گروه‌ها و تفکیک سن

متغیر	کمک‌طلبی		اجتناب از کمک‌طلبی	
	M	SD	M	SD
گروه				
دانش‌آموز عادی	۲۷/۲۷	۱/۲۰	۲۰/۸۳	۱/۹۳
اختلال ریاضی	۲۰/۷۳	۱/۴۱	۲۶/۸۳	۱/۴۶
جنس				
مرد	۲۴/۰۰	۳/۲۹	۲۳/۷۳	۳/۰۷
زن	۲۲/۹۳	۲/۸۳	۲۳/۹۳	۳/۶۸

جدول ۲. تفاوت میانگین کمک‌طلبی بین دانش‌آموزان عادی و دانش‌آموزان با اختلال ریاضی

متغیر	MD	t	df
کمک‌طلبی	*۶/۵۳۳	۱۹/۲۹۶	۵۸
اجتناب از کمک	*-۶/۰۰۰	۱۶/۲۶۹	۵۸

* $P < 0.001$

همچنین یافته‌ها نشان داد (جدول ۲) میانگین رفتارهای کمک‌طلبی در دانش‌آموزان پسر در مقایسه با دانش‌آموزان دختر بالاتر بوده است، ولی این تفاوت معنی‌دار نبود. ($P > 0.05$ ، $t = 3/435$) و $MD = 1/232$). همچنین یافته‌ها نشان داد رفتارهای اجتناب از کمک‌طلبی در دانش‌آموزان پسر از دانش‌آموزان دختر بالاتر بوده ولی این تفاوت معنی‌دار نبود. ($P > 0.05$ ، $t = 1/328$) و $MD = 2/328$.

جدول ۳. تفاوت میانگین کمک‌طلبی بین دانش‌آموزان پسر و دختر

متغیر	MD	t	df
کمک‌طلبی	۱/۲۳۲	۳/۴۳۵	۵۸
اجتناب از کمک	۲/۳۲۸	۱/۲۳۲	۵۸

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نشان داد که دانش‌آموزان دارای اختلال ریاضی نسبت به دانش‌آموزان عادی از رفتارهای کمک‌طلبی بیشتر اجتناب می‌کنند. یک تبیین برای این یافته، ممکن است کفایت شناختی ادراک شده‌ی پایین آن‌ها باشد. به دلیل شکست‌های تحصیلی پی در پی، ممکن است آن‌ها به این باور برسند که مهم نیست چقدر سخت بکوشند، به هر حال شکست خواهند خورد. در واقع درماندگی آموخته شده ایجاد می‌شود: دانش‌آموزان براساس تجربه‌ی گذشته یاد می‌گیرند که در هر موقعیت جدید، انتظار شکست داشته باشند. این درماندگی تلاش آن‌ها را برای حل مسئله کاهش می‌دهد. از طرفی، دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری تنگاتنگ با مشکلات شناختی، در فراشناخت نیز مشکلاتی دارند که زمینه را برای غفلت آن‌ها برای استفاده از راهبردها فراهم می‌کند. در واقع می‌توان گفت چنین دانش‌آموزانی، آموزندگانی غیرفعال هستند که راهبردی برای حمله به مشکلات یادگیری ندارند. بنابراین این ویژگی ممکن است از توانایی‌های فراشناختی آنان ناشی شود. زیرا مهارت‌های فراشناختی موجب می‌شود که فرد بتواند بر عملکرد خود نظارت و ارزیابی بیشتری داشته باشد و با ارزیابی، انتخاب و به کارگیری راهبرد مناسب به یادگیری و پیشرفت بالاتری نائل شود. کمک‌طلبی به عنوان یک راهبرد یادگیری که نقش مهمی در بهبود عملکرد دانش‌آموزان دارد، نیاز به توجه بیشتری از سوی معلمان دارد. براساس مفاهیم نظریه‌ی ویگوتسکی، کمک‌طلبی و پرس و جو از فرد توانمندتر به دانش‌آموز کمک می‌کند تا در حوزه‌ی تقریبی رشد^۱ پیشرفت کند. حوزه‌ی تقریبی رشد فاصله‌ای است میان سطح فعلی رشد که از طریق توانایی حل مسئله مستقل کودک تعیین می‌شود با پتانسیل رشد که از طریق حل مسئله با راهنمایی و همکاری یک بزرگسال یا کودک توانمندتر از خود مشخص می‌گردد (ویگوتسکی، ۱۹۷۸؛ نقل از محسنی، ۱۳۸۳). بنا بر نتیجه‌ی این پژوهش، دانش‌آموزان دارای اختلال ریاضی در زمینه‌ی کمک‌طلبی نیاز به آموزش معلمان خود دارند تا این مهارت‌ها را یاد

1. the zone of proximal development

بگیرند و اجرا کنند. از طرفی معلمان باید با ایجاد شرایط مناسب در کلاس، زمینه‌ی مساعدی برای ترغیب دانش‌آموزان به پرس و جو فراهم کنند. از آن‌جا که هیچ پژوهشی در داخل و خارج به بررسی رفتار کمک‌طلبی در دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری نپرداخته است، لذا امکان مقایسه‌ی نتیجه‌ی این پژوهش با نتایج دیگر وجود نداشت. پژوهش حاضر در مورد دانش‌آموزان پایه‌ی چهارم دبستان‌های کرج انجام شده است. بنابراین تعمیم نتایج به سایر گروه‌ها و جمعیت‌های دانش‌آموزی با احتیاط باید صورت گیرد. همچنین به نظر می‌رسد کمک‌طلبی رفتاری است که از ویژگی‌های فردی متعددی از قبیل کم‌رویی، جرأت‌ورزی، فرهنگ محیط اجتماعی و امثال آن‌ها تأثیر می‌پذیرد. از این رو در تحقیقات آینده باید چنین متغیرهایی را مورد توجه و بررسی قرار داد.

منابع

- پاکدامن، مجید (۱۳۷۹). تأثیر اهداف پیشرفت و سطح توانایی بر رفتار و نگرش کمک‌طلبی تحصیلی. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد. دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی.
- خانزاده، علی و سرمد، زهره (۱۳۸۶). نقش کمک‌طلبی در عملکرد حل مسئله ریاضی: یک رفتار وابستگی یا یک راهبرد یادگیری. فصلنامه‌ی تعلیم و تربیت، ۱۳(۱)، ۱۹-۲۵.
- شهیم، شیما (۱۳۸۰). انطباق و هنجاریابی مقیاس تجدیدنظر شده‌ی هوشی و کسلر برای کودکان، شیراز: انتشارات دانشگاه شیراز.
- قدم پور، عزت‌الله (۱۳۷۷). نقش باورهای انگیزشی در رفتار کمک‌طلبی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر سال سوم، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد. دانشکده‌ی روان‌شناسی و علوم تربیتی.
- محسنی، نیک چهره (۱۳۸۳). نظریه‌ها در روان‌شناسی رشد: شناخت اجتماعی، شناخت و عواطف. تهران: انتشارات پردیس.
- محمد اسماعیل، الهه و هومن، حیدرعلی (۱۳۸۱). انطباق و هنجاریابی آزمون ریاضیات ایران کی مت، تهران: سازمان آموزش و پرورش استثنایی.

Butler, R. (1998). Determinants of Help-seeking: Relations Between Perceived Reasons for avoidance and Help-seeking Behaviors in an Experimental Context. *Journal of Educational Psychology*, 90, 630-643.

- Butler, R. & Neuman, O. (1995). Effects of Task and Ego Achievement Goals on Help-seeking Behaviors and Attitudes. *Journal of Educational Psychology*, 87, 267-271.
- Butler, R. (2006). An achievement goal perspective on student help seeking and teacher help giving in the classroom: Theory, research and educational implication in: Karabenick and Newman (Eds): Help seeking in academic setting: Goals, group and context, Erlbaum.
- Fuchs, L. S., & Fuchs, D. (1998). General educator instructional adaptation for students learning Disabilities Quarterly, 21, 23-33.
- Karabenick, S. A., & Neuman, R. S. (2010). Seeking help as an adaptive response to learning Difficulties: person, situation and development influence. *Journal of learning and instruction*, 3, 653-659.
- Karabenick, S. A., & Knapp, J. R. (2001). Relationship of academic help seeking to the use of Learning strategies and other instrumental achievement behavior in college students. *Journal of Educational psychology*, 83(2), 221-230.
- Lavasani, M., & Khandan, F. (2010). The effect of cooperative learning on mathematics Anxiety and help seeking behavior. *Journal Of procedia social and behavioral Science*, 15, 271-276.
- Linnenbrink, E. A. (2005). The Dilemma of Performance Approach Goals: The Use of Multiple Goal Contexts to Promote Students, Motivation and Learning. *Journal Of Educational Psychology*, 97(2), 197-213.
- Makitalo, K., Kohnle, C., & Fischer, F. (2011). computer-supported collaborative inquiry learning and classroom script: Effects on help-seeking processes and learning outcomes. *Journal of learning and instruction*, 21, 257-266.
- McGregor, H.A., & Gable, S. (1999). Achievement Goals, Study Strategies, and Exam Performance: A Mediation Analysis. *Journal of Educational Psychology*, 91(3), 549-563.
- McGuire, J. M., Hall, D., & Litt, V. A. (1991). A field based study of the direct service needs of college students with learning disabilities. *Journal of College Student Development*, 32, 101-108.
- Neuman, R.S. (1998). children reluctance to seek help with school work. *Journal of Educational psychology*, 82, 82-100.
- Neuman, R.S. (2000). children help seeking during problem solving: Effects of grade, goal And prior achievement. *American Educational Research Journal*. (32), 325-375.
- Reis, S. M., McGuire, J. N., & Neu, T. W. (2000). Compensation strategies used by high ability students with learning disabilities who succeed in college. *Gifted Child Quarterly*, 44, 123-134.
- Ryan, A.M., & Pintrich, P. R. (1997). The Role of Motivation and Attitudes in Adolescents Help-seeking in Math Class. *Journal of Educational Psychology*, 89, 329-347.
- Trainin, G., & Swanson, H. L. (2005). Cognition, meta cognition, and achievement of college students. *Learning Disability Quarterly*, 28, 260-272.